5. SINIF SOSYAL BİLGİLER

HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ

YAŞADIĞIM İLDEKİ EKONOMİK FAALİYETLER

SB.5.5.3

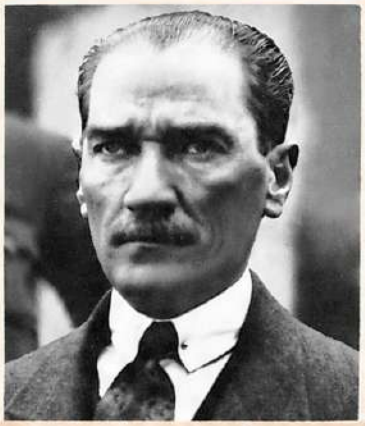

Üreten, Gelişen ve Değer Katan Şehirler!

Coğrafyamızdan üretime, üretimden ekonomik bağımsızlığa uzanan keşif yolculuğu

Hazırlayan: Engin DEMİRCİ

EKONOMİK BAĞIMSIZLIK NEDEN ÖNEMLİDİR?

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK • 1923

İZMİR • 1923 — TÜRKİYE İKTİSAT KONGRESİ

Türkiye İktisat Kongresi 1923'te İzmir'de toplandı. Yeni Türkiye'nin ekonomik geleceği üzerine görüşler paylaşıldı. Siyasi bağımsızlığın ekonomik güçle desteklenmesi önemlidir.

ÜRETİM

İhtiyaç duyulan ürün ve hizmetleri oluşturma.

MİLLÎ EKONOMİ

Ülkemizdeki üretim ve ticaret yaşamı.

EKONOMİK BAĞIMSIZLIK

Ekonomik kararları kendi ihtiyaçlarına göre alabilmek.

AKILDA KALSIN

Güçlü bir ekonomi, bağımsız bir ülkenin önemli dayanaklarından biridir.

DÜŞÜN VE YAZ

Bir ülke ihtiyaç duyduğu ürünleri sürekli başka ülkelerden almak zorunda kalırsa hangi sorunlarla karşılaşabilir?

EKONOMİ HER YERDE!

ÜRETİM
Ürünler hazırlanır.

DAĞITIM
Ürünler ihtiyaç duyulan yerlere taşınır.

TÜKETİM
Ürünler satın alınır ve kullanılır.

Düşünelim!

Bu görsellerden hangilerinde ekonomik faaliyet vardır? Görselleri inceleyerek örnekleri belirle.

BİR ÜRÜN NASIL BİZE ULAŞIR?

ÜRETİM
Ürün veya hizmet oluşturulur.

DAĞITIM
Ürün ihtiyaç duyulan yerlere ulaştırılır.

TÜKETİM
Ürün veya hizmet kullanılır.

BUĞDAYDAN EKMEĞE

Sıralayalım!

Karışık verilen aşamaları 1, 2, 3 şeklinde sırala.

( ) TÜKETİM

( ) ÜRETİM

( ) DAĞITIM

İKLİM EKONOMİYİ NASIL ETKİLER?

İKLİM EKONOMİK FAALİYETLERİ NASIL ETKİLER?

TARİM

HAYVANCILIK

TURİZM

ANTALYA

UYGUN İKLİM ↓ SERACILIK

RİZE

BOL YAĞIŞ ↓ ÇAY TARIMI

ERZURUM

KARLI KIŞLAR ↓ KIŞ TURİZMİ

ADANA

ELVERİŞLİ İKLİM ↓ TARIM

ÖNEMLİ BİLGİ

İklim ekonomik faaliyetleri etkiler; ancak bir ilin ekonomik faaliyetlerini tek başına belirlemez.

Aynı iklim özellikleri farklı ekonomik faaliyetlere de uygun olabilir.

EŞLEŞTİRELİM!

İklim özellikleriyle uygun ekonomik faaliyetleri eşleştir.

1. Sıcak ve ılıman iklim → .....
2. Bol yağış alan iklim → .....
3. Kar yağışı fazla olan iklim → .....
4. Verimli ve elverişli iklim → .....

DOĞA BİZE HANGİ EKONOMİK FIRSATLARI SUNAR?

EŞLEŞTİR!

Coğrafi özellikleri uygun ekonomik faaliyetlerle eşleştir.

Yaylalar ve Çiçekler

Verimli Ovalar

Geniş Çayırlar

Deniz Kıyıları

Ormanlar

Maden Yatakları

Arıcılık

Tarım

Büyükbaş Hayvancılık

Balıkçılık ve Turizm

Orman Ürünleri

Madencilik

İNSANLAR EKONOMİYİ NASIL GELİŞTİRİR?

ULAŞIM
Ürünlerin pazara daha hızlı ulaşmasını sağlar.

TEKNOLOJİ
Üretimi kolaylaştırabilir ve artırabilir.

SERMAYE
Üretim için gerekli para, araç ve makinelerdir.

İŞ GÜCÜ
İnsanların üretim için harcadığı emektir.

PAZARA YAKINLIK
Ürünleri alıcılara ulaştırmayı kolaylaştırır.

EĞİTİM VE BİLGİ
Yeni ve doğru yöntemlerin öğrenilmesine yardım eder.

NEDEN-SONUÇ

Bir üretici ürünlerini pazara geç ulaştırıyor.

Ulaşım gelişirse ne değişebilir? Neden?

DOĞADAN ÜRETİME: BİRİNCİL FAALİYETLER

DOĞADAN NE ELDE EDİYORUZ?

Doğadan doğrudan ürün veya ham madde elde edilmesini sağlayan faaliyetlerdir.

! Doğadan doğrudan ürün veya ham madde elde edilir.

TARIM

HAYVANCILIK

BALIKÇILIK

ORMANCILIK

MADENCİLİK

ARICILIK

EŞLEŞTİR!

Meslekleri birincil ekonomik faaliyetlerle eşleştir.

Çiftçi ○

Çoban ○

Balıkçı ○

Ormancı ○

Madenci ○

Arıcı ○

- TARIM
- HAYVANCILIK
- BALIKÇILIK
- ORMANCILIK
- MADENCİLİK
- ARICILIK

HAM MADDEDEN ÜRÜNE: İKİNCİL FAALİYETLER

HAM MADDEYE NE YAPIYORUZ?

Doğadan elde edilen ham maddelerin işlenerek yeni ürünlere dönüştürülmesidir.

PAMUK → KUMAŞ

BUĞDAY → UN VE EKMEK

SÜT → PEYNİR

KAYISI → KURUTULMUŞ VE PAKETLENMİŞ KAYISI

MADEN → METAL ÜRÜNLER

EŞLEŞTİR!

Ham maddelerle bunlardan elde edilen ürünleri eşleştir.

Ham Maddeler	Ürünler
Pamuk	Peynir
Buğday	Metal ürünler
Süt	Un ve ekmek
Kayışı	Kumaş
Maden	Kurutulmuş ve paketlenmiş kayısı

İNSANLARA HİZMET: ÜÇÜNCÜL FAALİYETLER

İNSANLARA HANGİ HİZMETLERİ SUNUYORUZ?

İnsanların ihtiyaçlarını karşılayan hizmet ve ticaret faaliyetleridir.

HİZMET

İnsanlara sunulan yardım ve işlerdir.

TİCARET

Ürünlerin alınıp satılmasıdır.

ÖĞRETMEN

DOKTOR

BANKACI

TURİST REHBERİ

ESNAF

ULAŞIM VE NAKLİYE

MESLEK KARTLARINI İNCELE

Üçüncül ekonomik faaliyet olan meslekleri işaretle.

ÖĞRETMEN

○

DOKTOR

○

ESNAF

○

TURİST REHBERİ

○

ÇİFTÇİ

○

FABRİKA İŞÇİSİ

○

BİLGİ VE TEKNOLOJİ ÜRETİMİ: DÖRDÜNCÜL FAALİYETLER

Bilgi, araştırma, teknoloji geliştirme ve bilimsel çalışmalarla ilgili ekonomik faaliyetlerdir.

YENİ BİLGİ VE TEKNOLOJİYİ NASIL GELİŞTİRİYORUZ?

YAZILIM GELİŞTİRME

BİLİMSEL ARAŞTIRMA

AR-GE

TEKNOLOJİ GELİŞTİRME

BİLGİ VE VERİ ANALİZİ

ÖNEMLİ AYRIM

Her bilgisayar kullanan kişi dördüncül faaliyet yapmaz. Önemli olan bilgi ve teknoloji üretmek veya geliştirmektir.

AYIRT EDELİM!

Araştırma, hizmet ve üretim örneklerini birbirinden ayır.

Araştırma Örnekleri	Hizmet Örnekleri	Üretim Örnekleri
•	•	•
•	•	•
•	•	•
•	•	•

BÜYÜK KARARLAR VE YÖNETİM: BEŞİNCİL FAALİYETLER

BÜYÜK KARARLARI KİMLER ALIR?

Üst düzey yönetim, stratejik karar alma ve yönlendirme faaliyetleridir.

STRATEJİK KARAR ÖRNEKLERİ

1 Üst düzey kamu yöneticilerinin kararları

2 Büyük şirketlerin üst düzey yöneticilerinin kararları

3 Kurumların gelecek planları

4 Birliğin geleceğine ilişkin üst düzey kararlar

ÖNEMLİ AYRIM

Yalnızca yönetici unvanı yeterli değildir. Yapılan işin niteliği ve üst düzey karar sorumluluğu önemlidir.

KARŞILAŞTIRALIM!

Günlük hizmet sunan çalışanlarla üst düzey stratejik karar alan kişileri karşılaştır.

Günlük hizmet sunan çalışanlar	Üst düzey stratejik karar alan kişiler
1.	1. .....
2.	2. .....
3.	3. .....

BEŞ EKONOMİK FAALİYET GRUBUNU TANIYORUM

1 BİRİNCİL

Doğadan ne elde ediyoruz?

Tarım • Hayvancılık • Balıkçılık

2 İKİNCİL

Ham maddeye ne yapiyoruz?

Fabrika • Ekmek üretimi • Peynir üretimi

3 ÜÇÜNCÜL

Hangi hizmeti sunuyoruz?

Öğretmen • Doktor • Esnaf

4 DÖRDÜNCÜL

Hangi bilgi ve teknolojiyi geliştiriiyoruz?

Yazılım • Araştırma • Ar-Ge

5 BEŞİNCİL

Büyük kararları kimler alır?

Üst düzey stratejik yöneticiler

SİNİFLANDİRALIM!

Meslek kartlarını uygun ekonomik faaliyet grubuna yerleştir.

BİR ÜRÜNÜN BEŞ EKONOMİK FAALİYETLE YOLCULUĞU

1 DERYA • ORDU

Arıcılık yapar; bal, polen, propolis ve arı sütü üretir.

BİRİNCİL

2 HATİCE • KOCAELİ

Fabrikada ballı çikolata üretir.

İKİNCİL

3 SİNEM • İZMİR

Dükkânında arı ürünleri satar.

ÜÇÜNCÜL

4 ABDULLAH • ESKİŞEHİR

Propolisin yeni kullanım alanlarını araştırır.

DÖRDÜNCÜL

5 NURİ • KIRKLARELİ

Arıcılar birliğinin geleceği için üst düzey stratejik kararlar alır.

BEŞİNCİL

EŞLEŞTİR!

Karakterleri görevleri ve faaliyet gruplarıyla eşleştir.

DERYA	HATİCE	SİNEM	ABDULLAH	NURİ
.....	.....	.....	.....	.....

BU MESLEK HANGİ EKONOMİK FAALİYET GRUBUNDA?

SINIFLANDIR!

Her kişinin yaptığı işi incele. Uygun ekonomik faaliyet grubunu belirle.

Meslekleri yalnızca unvana göre değil, yapılan işin niteliğine göre sınıflandır.

HASAN
HAYVANCLIKLA UĞRAŞIYOR

AHMET
PAMUK YETİŞTİRİYOR

CEMİL
ŞEKER FABRİKASINDA ÇALIŞIYOR

ETHEM
DOKTOR

KÜBRA
ÖĞRETMEN

AYNUR
TURİST REHBERİ

ALİ
AR-GE ÇALIŞMASI YAPIYOR

SELİME
TEKNOLOJİ GELİŞTİRİYOR

HİLAL
ÜST DÜZEY KARARLAR ALAN BELEDİYE BAŞKANI

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK ZENGİNLİĞİ

1	İSTANBUL	TİCARET • SANAYİ • HİZMETLER
2	ÇANAKKALE	KÜLTÜR TURİZMİ • TARIM
3	ANKARA	HİZMETLER • EĞİTİM • SAĞLIK • YÖNETİM
4	TRABZON	BALIKÇILIK • TİCARET
5	RİZE	ÇAY TARIMI • ORMANCILIK
6	ERZURUM	KIŞ TURİZMİ • HAYVANCILIK
7	KARS	BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK
8	MUĞLA	DENİZ TURİZMİ
9	BATMAN	PETROL • PETROL BAĞLANTILI SANAYİ
10	ADANA	TARIM • SANAYİ
11	ANTALYA	SERACILIK • TURİZM
12	HAKKARİ	ARICILIK • HAYVANCILIK
13	MALATYA	KAYISI ÜRETİMİ • İŞLEME

Bir ilde birden fazla ekonomik faatliyet yapılabilir. Bu örnekler illerin öne çıkan faaliyetlerini gösterir.

İLLERİ KARŞILAŞTIRALIM, EKONOMİK FAALİYETLERİ ANLAYALIM

ÜÇLÜ EŞLEŞTİR!

İl, coğrafi özellik ve ekonomik faaliyeti eşleştir.

Rize	Bol yağış	Çay tarımı
Antalya	Ilıman iklim	Seracılık
Kars	Geniş çayırlar	Büyükbaş hayvancılık
Erzurum	Karlı kışlar	Kış turizmi
Adana	Verimli ovalar	Tarım
Hakkari	Yaylalar ve zengin bitki örtüsü	Arıcılık

Bu faaliyet başka hangi ilde yapılabilir? Neden?

Coğrafi özellikler ekonomik faaliyetleri etkiler; teknoloji, ulaşım ve insan emeği de bu faaliyetlerin gelişmesinde rol oynar.

MALATYA: KAYISININ ÖTESİNDE BİR EKONOMİK YAŞAM

KAYISI YETİŞTİRİCİLİĞİ

KAYISININ KURUTULMASI VE İŞLENMESİ

TARIMA DAYALI SANAYİ

HAYVANCILIK

TİCARET

ULAŞIM VE HİZMETLER

MALATYA'DA NELER ÜRETİLİR, HANGİ HİZMETLER SUNULUR?

Ekonomik faaliyetleri uygun gruplara ayır.

Düşünelim!

Malatya'da kayısı üretimi azalsaydı hangi ekonomik faaliyetler bundan etkilenebilirdi?

ÜRETİM, İSTİHDAM VE GELECEK

İSTİHDAM
İnsanların çalışarak gelir elde etmesidir.

ÜRETİM
Mal veya hizmet oluşturulmasıdır.

KALKINMA
Ekonomik ve toplumsal yaşamın gelişmesidir.

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
Kaynakları gelecek nesilleri de düşünerek kullanmaktır.

GELECEĞİ KORUYAN UYGULAMALAR

SU TASARRUFLU SULAMA

TOPRAĞI KORUYAN TARIM

GERİ DÖNÜŞÜM

YENİLENEBİLİR ENERJİ

ÇEVREYE DUYARLI ÜRETİM

NEDEN-SONUÇ KURALIM!

Bir ilde ekonomik faaliyetler gelişirse insanların yaşamı nasıl değişebilir?

.....

.....

.....

.....

.....

Unutmayalım!

Ekonomik gelişme, doğal kaynakları tüketmek değil, onları bilinçli kullanarak üretimi sürdürmektir.

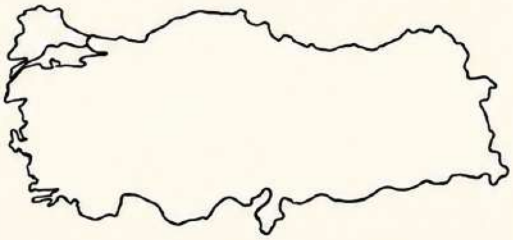
YAŞADIĞIM İLİN EKONOMİK FAALİYETLERİNİ KEŞFEDİYORUM

ŞİMDİ SIRA SENDE!

İLİMİ HARİTADA GÖSTER

YAŞADIĞIM İL:

İLİMİZİN İKLİM ÖZELLİKLERİ:

İLİMİZİN YER ŞEKİLLERİ:

ÖNEMLİ DOĞAL KAYNAKLARI:

İLİMİZDE YAPILAN EKONOMİK FAALİYETLER:

İLİMİZDE ÖNE ÇIKAN TARIM ÜRÜNLERİ:

İLİMİZDE GELİŞEN SANAYİ FAALİYETLERİ:

İLİMİZDE SUNULAN HİZMETLER:

İLİMİZİN EKONOMİK FAALİYETLERİNİ GELİŞTİRMEK İÇİN NELER YAPILABİLİR?

KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM

Her soruyu dikkatle oku, doğru seçeneği işaretle.

1 Ekmeğin üretim yolculuğunda buğdayın yetiştirilmesi, una dönüştürülmesi ve satılması sırasıyla hangi faaliyet gruplarıdır?

- ◯ A) Birincil – İkincil – Üçüncül
- ◯ B) İkincil – Birincil – Üçüncül
- ◯ C) Üçüncül – İkincil – Birincil
- ◯ D) Dördüncül – Beşincil – İkincil

2 Antalya'da kışların ılıman geçmesi hangi ekonomik faaliyetin gelişmesini destekler?

- ◯ A) Kış turizmi
- ◯ B) Seracılık (örtü altı tarım)
- ◯ C) Büyükbaş hayvancılık
- ◯ D) Ormancılık

3 Bilginin işlenmesi ve yeni ürünler için Ar-Ge yapılması hangi faaliyet grubuna girer?

- ◯ A) İkincil
- ◯ B) Üçüncül
- ◯ C) Dördüncül
- ◯ D) Beşincil

4 Bir ilin geleceği için uzun vadeli stratejik kararlar alan üst düzey yöneticilerin çalışmaları hangi gruptadır?

- ◯ A) Birincil
- ◯ B) İkincil
- ◯ C) Üçüncül
- ◯ D) Beşincil

5 Malatya'da kayısı üretimi ve işlenmesi sürdürülürken doğal kaynakların bilinçli kullanılması neye katkı sağlar?

- ◯ A) Sürdürülebilir yerel kalkınmaya
- ◯ B) Ekonomik faaliyetlerin tamamen durmasına
- ◯ C) Kaynakların bilinçsizce tüketilmesine
- ◯ D) Tarım ve sanayi arasındaki bağın kopmasına

EKONOMİYİ KEŞFEDİYORUM

HAYATIMIZDAKİ EKONOMİ • ETKİNLİKLER

1 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İfadelerin başına D veya Y yazınız.

☐ Tarım, birincil ekonomik faaliyettir.

☐ Fabrikalarda ham maddeler işlenir.

☐ Doktorluk, üçüncül ekonomik faaliyettir.

☐ İklim ekonomik faaliyetleri etkileyebilir.

☐ Bir ilde yalnızca bir ekonomik faaliyet yapılır.

2 BOŞLUKLARI TAMAMLAYALIM

Kelime havuzu: üretim – dağıtım – tüketim – ham madde

1. Doğadan elde edilen işlenebilir maddelere ..... denir.

2. Ürünlerin oluşturulmasına ..... denir.

3. Ürünlerin insanlara ulaştırılması ..... aşamasıdır.

4. Ürünlerin ihtiyaçlarımızı karşılamak için kullanılmasına ..... denir.

3 EŞLEŞTİRELİM

Meslekleri uygun ekonomik faaliyet grubuyla eşleştiriniz.

Çiftçi .....

Fabrika işçisi .....

Öğretmen .....

Yazılım araştırmacısı .....

Üst düzey stratejik yönetici .....

Gruplar: Birincil – İkincil – Üçüncül – Dördüncül – Beşincil

4 KARIŞIK HARFLERİ DÜZENLEYELİM

Harfleri doğru sıralayarak kavramları bulunuz.

M A R I T → .....

N O R M A → .....

N A D E M → .....

5 İLİ VE EKONOMİK FAALİYETİ EŞLEŞTİRELİM

Her ilin karşısına uygun ekonomik faaliyeti yazınız.

Antalya .....

Rize .....

Kars .....

Batman .....

Muğla .....

Ekonomik faaliyetler
Çay tarımı
Büyükbaş hayvancılık
Petrol çıkarımı
Seracılık
Yaz turizmi

6 SIRALAYALIM

Bir ürünün tüketiciye ulaşma aşamalarını 1, 2 ve 3 olarak sıralayınız.

☐ Ürün markette satılır.

☐ Ham madde işlenerek ürün hâline getirilir.

☐ Ürün satın alınır ve kullanılır.

7 DÜŞÜN VE CEVAPLA

Yaşadığınız ilde yapılan bir ekonomik faaliyeti yazınız. Bu faaliyetin gelişmesinde hangi coğrafi özellik etkilidir?

.....

.....

ÖĞRETMEN CEVAP ANAHTARI

AÇIKLAMALI • DÜZENLİ • KOLAY KONTROL

22. sayfa etkinlikleri ve 21. sayfa testi — ÖĞRETMEN BÖLÜMÜ

1 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

1.	D
2.	D
3.	D
4.	D
5.	Y

2 BOŞLUKLARI TAMAMLAYALIM

1. **Ham madde**
2. **Üretim**
3. **Dağıtım**
4. **Tüketim**

3 EŞLEŞTİRELİM

Çiftçi	**Birincil**
Fabrika işçisi	**İkincil**
Öğretmen	**Üçüncül**
Yazılım araştırmacısı	**Dördüncül**
Üst düzey stratejik yönetici	**Beşincil**

4 KARIŞIK HARFLER

MARIT	TARIM
NORMA	ORMAN
NADEM	MADEN

5 İLİ VE EKONOMİK FAALİYETİ EŞLEŞTİRELİM

Antalya	**Seracılık**
Rize	**Çay tarımı**
Kars	**Büyükbaş hayvancılık**
Batman	**Petrol çıkarımı**
Muğla	**Yaz turizmi**

6 SIRALAYALIM

2. Ürün markette satılır.
1. Ham madde işlenerek ürün hâline getirilir.
3. Ürün satın alınır ve kullanılır.

7 DÜŞÜN VE CEVAPLA

Örnek cevap: Malatya'da kayısı yetiştiriciliği yapılır. Yazların sıcak ve güneşli geçmesi kayısı yetiştiriciliği için elverişli koşullar sağlar.

Değerlendirme ölçütü: Öğrenci kendi ilinden gerçek bir ekonomik faaliyet örneği vermeli ve bunu uygun bir coğrafi özellikle ilişkilendirmelidir. Farklı ama doğru örnekler de kabul edilmelidir.

21 KENDİMİ DEĞERLENDİRİYORUM TESTİ

Doğru seçenekler

1 — A	2 — B	3 — C	4 — D	5 — A